

مدیریت کارآمد اسلامی

دکتر واحد بنذر عباسی

دکتر عباس علی‌دادی مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس

دکتر لیلا امینی عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس

www.ketab.ir

سرشناسه	علیدادی، ۱۳۴۵ - شهریور -
عنوان و نام پدیدآور	مدیریت کارآمد اسلامی راهبرد توسعه اقتصادی / مؤلفان عباس علیدادی، لیلیا امینی
مشخصات نشر	قم : انتشارات استاد مطهری، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۹۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۴۵۶-۳۵-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	مدیریت (اسلام)
موضوع	Management -- Religious aspects -- Islam
موضوع	رشد اقتصادی
موضوع	Economic development
شناسه افزودن	امینی، لیلیا، ۱۳۵۵ -
رده بندی کنگر	BP ۱۳۹۵۶۷/۲۲۲ ۱۳۹۵۶۷/۲۲۲م۴
رده بندی دیویی	۶۵۸.۱۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۳۸۷۹۹۲

مؤلفان عباس علیدادی، لیلیا امینی

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۵۶-۳۵-۵

عنوان کتاب ❖ مدیریت کارآمد اسلامی راهبرد توسعه اقتصادی

مؤلفان ❖ عباس علیدادی، لیلیا امینی

ناشر ❖ استاد مطهری

نوبت چاپ ❖ اول ۱۳۹۵

شمارگان ❖ ۱۰۰۰ نسخه

صفحه و قطع ❖ ۱۹۲ ص - وزیری

چاپخانه ❖ ولیعصر

قیمت ❖ ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۶۴۵۶ - ۳۵ - ۵

فهرست

۱۱	 مقدمه:
فصل اول: شرح مدیریت رایج	
۱۶	 چکیده
۱۶	 مقدمه
۱۷	 مفهوم مدیریت
۱۸	 علم مدیریت
۱۸	 ضرورت و اهمیت مدیریت
۱۹	 تاریخچه پیدایش
۲۱	 سیر تحول نظریه‌های مدیریت
۲۲	 انواع مدیریت رایج
۲۲	 مدیریت اداری
۲۲	 مدیریت بوروکراسی
۲۳	 مدیریت مبتنی بر روابط انسانی
۲۳	 مدیریت رفتار سازمانی
۲۳	 مدیریت سیستمی
۲۴	 مدیریت اقتضایی
۲۵	 اهداف مدیریت رایج عبارتند از:
۲۸	 پژوهش و اندیشه
۲۸	 منابع مطالعاتی:

فصل دوم: اسلام و مدیریت ۱

۳۱	 چکیده
۳۱	 مقدمه
۳۱	 مدیریت اسلامی در لغت و اصطلاح

۳۳	ضرورت مدیریت از دیدگاه آیات و روایات:
۳۶	دیدگاه اسلام درخصوص مدیریت:
۳۶	مدیریت و امانت:
۳۷	مدیریت و تکلیف:
۳۷	مدیریت و خدمت:
۳۷	مدیریت و هدایت:
۳۸	مدیریت یا ریاست؟
۳۹	اهداف مدیریت اسلامی:
۴۰	مدیریت و ارزش‌های دینی:
۴۱	جایگاه مدیریت در قرآن کریم:
۴۲	اهداف و مباحث مدیریت در قرآن:
۴۳	اصول اساسی مدیریت اسلامی:
۴۳	تعریف اعتدال:
۴۴	اعتدال و انسان:
۴۴	اعتدال و آرمانگرایی:
۴۴	اقسام اعتدال:
۴۶	اصل اعمال مدیریت بر اساس شایستگی:
۴۷	اصل اعمال مدیریت بر اساس عدالت «ضابطه و قانون»:
۴۸	اصول اساسی ارتباط:
۵۰	اندیشه و پژوهش:
۵۰	منابع مطالعاتی:

فصل سوم: اسلام و مدیریت ۲

۵۱	- ارکان مدیریت:
۵۳	چکیده:
۵۳	مقدمه:
۵۴	ارکان مدیریت:
۵۴	فرهنگ مداری:
۵۵	برنامه‌ریزی:
۵۷	سازماندهی:

۵۸	اهمیت سازماندهی از دیدگاه اسلام
۶۰	هماهنگ سازی
۶۰	نظارت و کنترل
۶۱	انواع کنترل
۶۴	هدایت راهبردی
۶۵	تصمیم گیری در جامعه اسلامی
۶۶	عوامل مؤثر در تصمیم گیری
۶۷	مشورت و تصمیم گیری
۶۸	ابعاد مدیریت
۶۹	مدیریت تشبیتی
۶۹	مدیریت تصبیحی
۶۹	مدیریت تفهیلی
۶۹	ویژگیهای مدیریت اسلامی
۷۳	ویژگیهای بعد علمی و تخصصی در سطوح مدیران ارشد
۷۳	ویژگیهای مردود مدیران بر اسلام
۷۴	ریاست طلبی
۷۶	فزون خواهی و رفاه طلبی
۸۰	ریا کاری
۸۳	اندیشه و پژوهش
۸۳	منابع مطالعاتی
فصل چهارم: توسعه اقتصادی با شاخص های مدیریت	
۸۶	چکیده
۸۶	مقدمه
۸۷	توسعه در گذر زمان
۸۸	اهداف توسعه
۸۹	آثار توسعه اقتصادی
۸۹	نقش توسعه در اقتصاد
۹۰	اهمیت «توسعه اقتصادی»

۹۱	اهداف اسلام و توسعه اقتصادی
۹۲	ارزشهای مادی
۹۲	توسعه و عدالت اقتصادی
۹۲	نکات مورد تاکید در عرصه اقتصاد اسلامی
۹۴	عوامل اولیه در توسعه اقتصادی
۹۴	اول: تشکیل سرمایه
۹۶	دوم: مدیریت صحیح مؤسسات عمومی و خصوصی
۹۷	شاخصهای مهم مدیریتی
۱۰۲	ویژگیهای مدیریتی در توسعه اقتصاد اسلامی
۱۰۲	الف) سازماندهی
۱۰۳	ب) اثرات سازماندهی
۱۰۳	استفاده حداکثر از حداقل منابع
۱۰۴	جایگاه مشخص افراد
۱۰۴	ایجاد وحدت و یکپارچگی
۱۰۴	استفاده از مهارت متخصصان
۱۰۵	روشهای نوین در پیشرفت فنی
۱۰۶	عوامل ثانویه در توسعه
۱۱۱	نقش دولت در توسعه اقتصادی
۱۱۲	۱. کاهش دخالت دولت در حوزه اقتصاد
۱۱۲	۲. مدیریت در حوزه زیر ساخت ها
۱۱۳	۳. کاهش موانع فرایند تولید
۱۱۴	پژوهش و اندیشه
۱۱۴	منابع مطالعاتی:

فصل پنجم: تاثیر مدیریت اسلامی بر توسعه اقتصادی

۱۱۷	چکیده
۱۱۷	مقدمه
۱۱۹	نظام توسعه و راهبرد آن
۱۲۰	ویژگیهای راهبردی نظام اسلامی
۱۲۰	الف) نقش ارزشهای معنوی در توسعه اقتصادی

۱۲۲		ب) نقش معنویت در توسعه با تاکید بر کلام رهبری
۱۲۲		ج) تکامل معنوی از درون توسعه مادی
۱۲۴		نقش برنامه ریزی و مدیریت آن در توسعه
۱۲۴		برنامه ریزی و اهمیت آن از منظر اسلام
۱۲۶		فواید برنامه ریزی
۱۲۶		۱. مانع ندامت
۱۲۷		۲. حلّال مشکلات
۱۲۷		۳. استفاده‌ی بهینه از امکانات
۱۲۹		هدف
۱۳۰		موانع توسعه اقتصادی:
۱۳۰		داخلی
۱۳۱		۲- سوء مدیریت
۱۳۲		۳- موانع اجتماعی و فرهنگی
۱۳۲		۴- درآمد نفتی دولت
۱۳۳		۵- نرخ بالا و بی ثبات رشد حجم پول
۱۳۴		۶- ناهماهنگی و عدم وحدت بین ارگانها
۱۳۵		۷- عدم توجه به سرمایه اجتماعی
۱۳۶		آسیب‌های مدیریت تقلیدی
۱۳۶		اول: صنعتی کردن جامعه بدون ظرفیت بومی
۱۳۸		دوم: عدم معیار صحیح در رشد کشورها
۱۴۰		پژوهش و اندیشه
۱۴۰		منابع مطالعاتی

فصل ششم: موانع توسعه اقتصاد خارجی و راهبرد اقتصاد ملی

۱۴۳		چکیده
۱۴۳		مقدمه
۱۴۴		دولت تحصیلدار و رکود توسعه‌ی اقتصادی
۱۴۵		تاثیر درآمد نفت بر تولید و رشد اقتصادی در کوتاه مدت
۱۴۸		تاثیر درآمد نفت بر تولید و رشد اقتصادی در بلند مدت
۱۵۰		عدم برنامه بلندمدت صحیح ایران تا تحریم

شرحی بر اقتصاد مقاومتی.....	۱۵۳
عوامل موثر بر تعادل و توسعه اقتصادی در شرایط تحریم، سیاست‌های ابلاغی رهبری در حوزه‌ی اقتصاد.....	۱۵۴
آیا اقتصاد مقاومتی تحقق‌پذیر است یا خیال است؟.....	۱۵۶
زمینه‌ها و الزامات برای تحقق اقتصاد مقاومتی.....	۱۵۶
برون رفت از رکود توسعه اقتصادی با تأکید بر شاخص‌های اقتصاد مقاومتی.....	۱۶۰
۱- رشد اقتصادی.....	۱۶۰
۲- افزایش بهره‌وری.....	۱۶۰
۱- کاهش نرخ بیکاری و افزایش اشتغال.....	۱۶۱
۲- گسترش فعالیت بخش خصوصی.....	۱۶۱
۳- حمایت از تولید ملی.....	۱۶۲
۴- مدیریت منابع انسانی.....	۱۶۲
۵- مدیریت مصرف.....	۱۶۳
۶- نقش شرکتهای دانش‌بنیان در اقتصاد مقاومتی.....	۱۶۳
۷- استفاده‌ی حداکثری از زمان، منابع و امکانات.....	۱۶۳
۸- موانع و چالش‌های اقتصاد مقاومتی.....	۱۶۵
الف: مشکلات اقتصادی کشور.....	۱۶۵
ب: پارادوکس‌های اقتصادی اقتصاد مقاومتی.....	۱۶۵
پ: پارادوکس فرهنگی اقتصاد مقاومتی.....	۱۶۵
گزارش مدیریت اقتصادی در شرایط تحریم (مجلس و دولت).....	۱۶۹
صادرات کالا، واردات و تأثیر آن در چند سال اخیر.....	۱۷۲
سخن آخر.....	۱۸۰
پژوهش و اندیشه.....	۱۸۲
منابع مطالعاتی.....	۱۸۲
برگزیده‌های مدیریتی.....	۱۸۳
نمایه‌ها.....	۱۸۷
آیات و روایات.....	۱۸۷
منابع و مأخذ.....	۱۹۱

مقدمه:

دانش مدیریت و توانمندی در ساحت اجرای هدفمندی برنامه‌ها و پویایی باکلیه‌ی داشته‌ها و امکانات موجود یکی از مهم‌ترین ابزار تثبیت موقعیت و عامل پیشرفت و توسعه هر کشور محسوب می‌شود. رشد و تعالی جوامع بشری در عرصه‌های مختلف زندگی ازجمله سیاست و فرهنگ و اقتصاد، نیاز انسان را به مدیریت گام‌آلود بیشتر مشخص نموده است.

اسلام، با توجه به اینکه برنامه و اهداف جامع و کامل برای سعادت بشر در خود جای داد است و موضوع «مدیریت ازجمله موضوعاتی است که بسیار مورد توجه دین مبین اسلام قرار گرفته و ارزش و اهمیت والایی دارد. با توجه به خصوصیات دقیق و همه‌جانبه‌گسترده‌ی ابعاد و ماهیت آن، مدیریت کار ساده و آسانی نیست و این موضوع برای کسانی که خواهان مسند مدیریت هستند وظیفه‌ای بس خطیر است چرا که مدیریت از دیدگاه اسلام به عنوان «امانت الهی» مطرح می‌باشد و مدیران بایستی به عنوان «خليفة الله» به انجام امور بپردازند قرآن کریم مسئولیت مدیریت را امانت الهی تعریف می‌نماید و در کنار صفت تخصص و توانایی لازم برای انجام کار، شرط امانت داری را براد تصدی مقام لازم می‌داند. این موضوع در آیه‌ی ۵۸ سوره نساء، آیه ۳۹ سوره احزاب، آیه ۲۶ سوره قصص و آیه ۵۵ سوره یوسف مورد تاکید قرار گرفته است.

در نظام اسلامی، واگذاری، قبول و احراز مناصب اجتماعی و مدیریتی تکلیف است، حق یا وسیله سودجویی نیست.

آن چیزی که «مدیریت اسلامی» را از «مدیریت غیر اسلامی» متمایز می‌سازد، جهت‌دهی مجموعه اهداف، مأموریت و رسالت اصلی، در چارچوب احکام

اسلامی و قرب الی الله است که در مدیریت غیر اسلامی، هیچگونه التزامی در رابطه با اجرای قوانین الهی وجود ندارد.

در مدیریت اسلامی بر خلاف نظام‌های غیر اسلامی که زندگی بشر در کسب سود و مادیات خلاصه می‌شود، هدف صرفاً رشد و بهره‌وری مادی و توسعه ابزارهای مصنوعی نمی‌باشد بلکه مهم‌تر از آن رشد و تکامل معنوی و فضایل اخلاقی شامل صداقت، درستکاری، ایثار، نوع‌دوستی، وجدان کاری و نظایر آن بسیار ضروری و جزء اهداف اصلی است.

اینکه مجموعه حاضر از دو موضوع مدیریت و توسعه اقتصادی یاد می‌کند به دلیل ارتباط تنگاتنگی که در با یکدیگر است به طوری که مدیریت کارآمد بامبنای الهی که تمامی ویژگی‌های آن در منابع اسلامی آمده است و نیازی به آزمون و خطا مانند مدیریت علمی ندارد با کمترین زمان موجود می‌تواند برنامه‌ها را عملیاتی نموده و با مدیریت صحیح رشد و توسعه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را به همراه خواهد داشت.

زمان آن رسیده است که تمامی شاخصه‌های مدیریت بر مبنای اسلام و توسعه را از شعار بودن به عمل تبدیل کنیم مشکلات مهاجر فرهنگی با سوء مدیریت فرهنگی و مصرف‌گرایی، رقابت ناسالم احزاب و حاشیه‌کاری با سوء مدیریت سیاسی و وابستگی به نفت، واردات بی رویه در خصوص کالاهای غیر ضروری و پرداخت وام‌های کلان به بنگاه‌های زود بازده با سوء مدیریت اقتصادی و...

متأسفانه گاهی با مدیریت بی مبنا و سلیقه‌ای بدون توجه به مدیریت زمان و نیازمندیهای جامعه و مخاطبین تحصیل کرده اما بدون اشتغال باعث هدررفت انرژی نیروی انسانی و منابع طبیعی خواهیم بود و جامعه را به سالها، عقب ماندگی و کشوری توسعه نیافته تبدیل نموده است.

آنچه که باید بدان اشاره نمود این است که مشکل جامعه ما مشکل کمبودها نیست، بلکه گاهی مشکل ضعف بعضی از مدیریت‌هاست که هر گاه با الهام از مبانی معنوی اسلام اصلاح گردد، به سرعت می‌توان بر مشکلات فائق آمد. متأسفانه یکی از موانع موجود در فراروی مدیریت اسلامی، وجود ابهام در معنا و برداشت از آن است که منجر به این برداشت می‌شود که مدیریت اسلامی ملازم با نوعی توصیه‌های اخلاقی است و از طریق توصیه نیز نمی‌توان سازمان‌ها یا کشور را اداره کرد. در بخش مدیریت و توسعه اقتصادی موانع توسعه از جمله مدیریت ناکارآمد که از عوامل داخلی هر جامعه‌ای است. سوءمدیریت در تنظیم مصرف و تقاضای جامعه، جابه‌جایی هزینه‌ها در امور عمرانی و صنعتی و خدمات. عوامل خارجی چون صادرات نفت و تحریم اقتصادی ایران آمده است. و برای هر دو عامل پاسخ‌هایی ارائه شده از جمله برنامه‌ریزی بلندمدت با توجه به منابع انسانی متخصص و امکانات موجود، اما جهت عامل دوم یعنی تحریم اقتصادی مقام معظم رهبری برنامه‌ای مدون و ایجاد یک منظومه‌ی کامل در زمینه‌ی مسائل اقتصاد؛ یعنی اصلاح الگوی مصرف، مسئله‌ی جلوگیری از اسراف، مسئله‌ی همت مضاعف و کار مضاعف، مسئله‌ی جهاد اقتصادی، و تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه‌ی ایرانی، را ارائه نمودند. ایشان می‌فرمایند: «اینها چیزهایی است که می‌تواند حرکت عمومی کشور را در زمینه‌ی اقتصاد ساماندهی کند؛ می‌تواند ما را پیش ببرد. ما باید دنبال این راه باشیم» و پس از آن مجموعه، پاسخ جامعی به تحریم‌ها، عملیات راهبردی به نام اقتصاد مقاومتی است. و در نهایت اقدام و عمل، که توسط مقام معظم رهبری ایراد گردید.